

ههژانی بهرد

لیدوانی: کهریم دهشتی

(۱)

نهوزاد رهفعت، یه کیتکه له شاعیره ناودارهکانی کوردستان و تائیستا بهدیوانی دارستانی نهو بنارهو دیوانی نیگهرانی و بهفری گهرم، رهوتی شیعری نوئی کوردی به پچکه شیعرییهکی تایهت بهخوی ئاوهدان کردۆتهوه. له راستیشدا ههر له هفتاکانهوهو لهو شیعهیهوه که به ناوی (فرینی تهسپینکی بی بال) بوو و له ژماره (۸) ی سالی (۱۹۷۳) ی گوژاری (بهیان) دا بلاوی کردهوه، توانی بهتهواوی ههموو هیماو ئاماژهو بونیاتی قونای بهر له خوی بههزینی و به وشه و رستهو دهستهواژهی جیاواز بیته مهیدانهوه. (نهوزاد)، به بهشداریهکی هیمنانه و دور له قسهی گهروهو ئیددیعات شتهکانی خوی خستۆته بهردهست خۆینهراوهوه؛ لهم دوایهدا دیوانی (ههژانی بهرد) ی بهچاپ گهیاندا که بریتیه له (۶۹) لاپههه قهواره مام ناوهندی و (۲۵) شیعری کورت و درێژ، هونهرمهاند (نامیق عهلی قادر) یش نیگاری بهرگی بۆ کیشاوه، وا له خوارهوه بهشیهوهکی کورت باس له ههندی لایهنی نهو دیوانه دهکهم.

(۲)

پروسهی نووسین لای شاعیر وهک دابهزینه لهناو دوورگهیهک که یهکهمین جاره بۆ دهچی، ههندی جار ئهم دوورگهیه جگه له چه مک و واتا هیچ رهههندیکی دیکه ی نابج، ههر بۆیهش شاعیر ههول دهات ئهم چه مک و واتایانه بگری و دۆلی شیعری بۆ بکاتهوه، بهلام که بهریشمه ی ئهم چه مک و واتایانه دا دهچیته ناو دنیای شیعر، ههموو گیانی دهبیته پرسیار: که له سه رهجه می ئهم دیوانه دا به دیارده کهوی وک:

کهس نیوجهوانی بهرام بهر خۆله میتشیان گرژ دهکا؟
کهس هه لاله ی گولی گهردنلار هه لده مرژی؟
حاجی له قلهقی دلشکاو بیتهوه کوئی؟
بیتهوه کوئی؟

*

بۆ چله زهیتوون عاذزه؟
بۆ چامه نویسی بهوه فا لانهوازه؟
بۆ دهمولیو وهک پیتشوو خۆل پاناموسی؟
ژنی، بهردی له سینگ و سیما هه لئاسوی؟
بۆ دهفه نانی نهلقه ی سۆز،
موریدانی رووگه ی ههق و خیر خه مبارن؟
بۆ مامزه قوچزیره میسکداره کان بریندارن؟

*

ئه ی کێ کۆتره تاوسییه بن بال سووره کان هه لهدا؟

چەندیان، چەندیان گینگلدان و هاواری بوئ؟

*

بەقەدەر من بەبۆن و پەلکەزێرنەمی ئەم زەنۆتەرە
بەختەوهره؟

*

چۆن دەگاتە پەلە ئۆخژن موریدی پەرداخێ بەتال
هەلبدا؟

*

چییە دیسان نیگەرانی؟

*

یاخود بەخوێن پێیان ببەخشم نەمری؟

*

یاگۆی سەری گولشەمزین و ئەلقە لە گویم
لە تەرازووی دادەنا؟
بەم جۆرە هێندە دەشەمزا؟

*

ئاوا دەریای سووری هەژانی تییزی؟

*

هەنگاوی هەلنەدەهینا؟

بەمجۆرە دەبینین سەرجم دیوانی (هەژانی بەرد) ی
نەوزاد رەفەعت شەلالی پرسیارە و هەلامیش هەرگیز لە
نیو دارستانی چری ئەم دوورگە بەدا نادۆزیتەو جگە لەو
چەمک و مانایانە ی کە خۆی لە هەر لق و گەلاو جۆگە و
بەرد و ئاو و خاک و خۆلجی هەلنەهینجی، ئەو هەموو
پرسیارە ی شاعیر هەلبەت لە پای ئەو گومانە
گەرەبەوێهە کە شاعیر لە دەورووبەر زاتی خۆیدا بۆ
دروست بوو، کە هەر هەموویان پرسیارن لە خود، لە
بوون، لە کەینونە، هەندێ جار مامەلە ی شاعیر لە ناو
ئێمە ی مرۆفدا دەکەوێتە سەختەندازو ناچار پەنا بۆ دنیای
ناناقلی نازەلان دەباو بە موفرەدانی ئەوان مامەلە لە گەڵ
شیعەر دەکات و بالدارو مەل و روو دەکان دەگری:

هوما، شاتاوس، چۆلەکە، مێروولە، کوکوختی، کۆتر،
لەقلەق، چلە زەیتوون، مامزی قۆچزێر، باخ، سێسو،
هەنگوین، ئیرەم، دێو، شامامز، گیای ژبان، سیمرخ،
هیلکە ی پیس، تەوتەم، دالاش، گولە لیمۆ، هەناری
دانە مرواری، درکەلان، کەرۆشکی راوئراو، گوئی
شەیتانۆکە، پشیلۆکە ی دەم بەقلەجۆ، مورتک، بلبلی
هەزار ئاواز، خالخالۆکە، گۆلی چاو قەوزە، ئەژدیها،
گاران، شاپەری، پەری قوو، گولزار، ئەسپە ئاوی، شای
ئەجندان، تالیشک، ماسیگرە، عەزیا، کەلە شێر،
ئاسک، مۆرانە، قورینگ، قۆچی سیسرکە، ماینیکی بژ
بەقور، بازی بێچوودزراو، میتگەل، هەسپی کەحیل،
چەقەل، هەلۆ، پلنگ، کارژۆلە، دێو زەمە، کناچە،
گولە مێخەک، بەران، ئاو، ئاگر، هەوا، خۆل، پەپووه

کتی بەدوای پشیلۆکە پایزە ی نامە بەری
دەم بەقلە جۆدا غاریدا؟

*

سەر هەلبێرێ و بەترسەو لە دوورەو بۆی پێبکەنی؟
بەدزی پر هەردوو گیرفان
مورتکی مۆرە لگەراوی تۆزلیتیشتوی
ئەمبەر و ئەوبەر شەقامی بەلەنجەولاری بۆ برنی؟
هۆدا... بۆ فرۆزکە ی من باش ناسوورێ؟
بۆ خالخالۆکە لە پەنجە ی من نانیشتی؟

*

هەنگی مێرگی خۆلە میتشین کوئی هەلمزێ؟
جەمشید لە جامی بەتالدا چۆن پروانی؟
(خەبیام) ی تینووتر لەم
لە نیو سوالە تی کووپەدا چی بێتێ؟
کۆزپە ی بەر مەمکی مۆمیاژن کە ی شیر بێتێ؟

*

کەس شەپۆر و کفن دەکری؟
لە کوئی لاوک و سەردولکە ی کارەساتی تر بنوسین؟
کوئی لەشولاری پەیکەری خەلووزی پەتی راموسین؟
تیناگەم بۆ ناخ بەکینە و زۆر دەتەنری؟
بەچەند نوێژی لە دلرا پاک دەبنەو؟
ئاوا بێ باکانە مێگەل پەرە دەکا؟

*

چەکوشی کتی دلرەقیی دیوانی بێ نەرم دەکری؟
ئاخۆ ئیستا لەم چرکە پەدا لە کوئیە؟
دۆزەخی ترن یا... نیروون؟

*

ئەو مندالە چەتوونە غەریبانە کیتن؟
ئە ی هاواریکانی من لە کویتن؟

*

چ ئەفسوونێ
دەسلاتی دیوی چ بەهەرە ئەزموونێ
ئەم نژارە ی بنیات ناو؟
هیلانە ی وورد وورد نەخشاوی کام هوزارە؟

*

تازە سترانی لاوتینی و عیشق دەچری؟

*

نازانم بۆ بازی هەستی من دەییستی هی ئەوان نا؟

*

قەیناگی پەنجە ی چ بەد بینیی بینی گرتووه؟

*

چ گورگی خۆی بۆ دەرفەت لە حەشار ناو؟

*

سلیمانه، رهنگالنه، نپیرگس، گولاله، تهیر، ماینه
 حدود، تیترواسک، گورگ، ههنجیر، شینه شاهو،
 دپنده، هوزار، ههرمی، ریشولنه، کولیک، په لکه زپینه،
 زهنویر، کانیاو، دارکونکه ره، پونگجار، به لالووک،
 کولیلک.

(۳)

په نا بردنی شاعیر بو دنیای گیاندارو رووهک،
 گه رانه و به کی زور به پرسته به ره و نه و سروشته ی که
 دهیه وی له گه لیدا بی، گه رانه وهی نه وزاد په فعت،
 گه رانه وهی نه دیبانی دنیا نییه بو ودهسته پینانی نه و
 زهمه نهی که له دهستی چوه، به لکو گه رانه وهی بو نه وهی
 بیته وه هه مان نه و بنجه گیایه ی که له سه ریدا خولقاوه و
 دووباره له گه ل سروشت یه کتر بگرنه وه... ههر بو به ش
 ناچاره په نا به ریتته بهر نه و سیمبولانه ی که نه م چه مکه
 له کاتی مامه له کردنی شاعریدا دروست بکن وهک:

جان فال جان، مۆنالیزا، جه مشید، میدیا، ثاناتوس،
 ئایرؤس، حه للاج، ئاوی میری، ریتست هاوس، ئینانا،
 کافکا، نالی، بداغ سولتان، نه نتیگوتا، شایلوک،
 ئوڈیب، فوییا، ئیره م، زیوس، نه نکیدو، هینری باربوس،
 دۆنکیخۆت.

(۴)

شاعیر هه ریه و نه ناوه ستی، بو زیاتر په بیردن به م
 چه مک و واتایه ی نیو دوورگه ی نه م داستانه، به ناچاری
 به دوا ی وشه دا ده گه ری، که زور به یان له زمانی
 قسه کردنی رۆژانه دوورن، نه و له نیو باخی زماندا
 به دوا یاندا ده گه ری و ده یانچنی وهک:

میسکدار، نکال، کریت، په رجوو، بارژن، تانوک،
 بنیس، داروه کاز، خه نیم، خونکار، گه چران، تیردان،
 خازیانه، رموزن، کناچه، داوه ل، شووری سمئه لاس،
 پشقۆزه، پزبسک، نماوی، ئاومالک، خیسوره وین،
 ده فشکیتن.

(۵)

دیوانی (هه ژانی بهرد) پریه تی له شیعی جوان، نه و
 شیعی که شاعیر دوا ی شه ونخوونییه کی زور و
 هه لگیرو وهرگیپر کردنی لاپه ره کان و لیکدانه وه،
 خستوونییه ته به رده ستی ئیمه. (نه وزاد په فعت)، چ
 له رووی به واتا کردنی بابه ته کانه وه چ له رووی هه لپژاردنی
 وشه و پرسته وه شاعیریکه له گه ل سه رجهم شاعیرانی
 نه وهی خویدا جیایه. شاعیر وشه له بهرد داده تاشی و
 رۆحیان ده قه به ل ده کات.

ده ستخۆشی له هاو پتی شاعیرم (نه وزاد په فعت)
 ده کم و له چاوه روانیی به ره می نویتیریداین.